

Tammerhön tarina (Patomäentie 3, Oulunkylä, Helsinki)

Anne Kauhanen-Simanainen, 5.7.2009

Tammerho on 1900-luvun alun eurooppalaista Jugendia edustava hirsirakennus, joka sijaitsee Oulunkylässä osoitteessa Patomäentie 3.

Olemme antaneet talollemme nimen Tammerho sen ylle kohoavan ja sitä suojaavan suuren punatammen (*Quercus rubra*) vuoksi. Talon salissa on myös alkuperäinen, suuri kaakeliuuni, jonka kupariluukuissa on tammerho-kuvioita. Siitä voi päätellä tammi-aiheen olleen myös talon rakentajien mielessä.

Talon historiassa erottuu selvästi kolme vaihetta. Ensimmäinen niistä ajoittuu 1900-luvun alkuun Suomen itsenäisyyttä edeltävään aikaan. Talolla on ensimmäisten omistajiensa kautta yhteys niin Suomen kuin Liettuan kulttuurihistoriaan ja itsenäistymiskehitykseen.

Toinen vaihe alkoi vaikeiden vuosien ja sisällissodan jälkeen, kun Oulunkylä sai odotetun oman lääkärin. Oulunkylästä tuli oma kunta (1921–1946), ja talo tuli tunnetuksi kunnanlääkärin asuntona ja vastaanottotilana. Toiminta lääkärintalona kesti 1970-luvulle asti. Viimeisen lääkärin lopetettua vastaanoton talo oli Helsingin kaupungin omistuksessa 1990-luvun lopulle asti.

Vuodesta 1997 lähtien Tammerho on ollut omistuksessa yksityisasuntona ja työskentelytilana.

1908–1918, kohti Suomen itsenäistymistä Kalevalan ja liettualaisten daunojen hengessä

Talon täsmällinen rakennusvuosi ei ole tiedossa. Talo on todennäköisimmin rakennettu vuosina 1910–1912, joten se täyttää lähiaikoina sata vuotta. Seinien välistä löydetty vanhimmat sanomalehdet ovat olleet vuodelta 1910.

Toisin kuin monissa Oulunkylän paikallishistorioissa arvellaan, taloa ei ole alun perin rakennettu lääkärintaloksi vaan yksityiskodiksi. Talolla oli oma historiansa jo ennen Suomen itsenäistymistä ja Oulunkylän oman kunnan perustamista.

Aikaisintaan vuodesta 1912 vuoteen 1918 asti talossa asui ja sen omisti Helsingin yliopiston kansanrunouden professori Aukusti Robert Niemi (s. 1869 Lemu, k. 28.10.1931 Helsinki). Niemi tunnetaan merkittävästä elämäntyöstä liettualaisen folkloren tallentajana ja tutkijana sekä Liettuan koululaitoksen kehittäjänä ja kulttuurin tunnetuksi tekijänä. Hänet tunnetaan myös Elias Lönnrotin ja kalevalaisen muinaisrunouden tutkijana. Liettualaiset arvostavat häntä omana lönnrotinaan.

Vuonna 1912 A. R. Niemi palasi Liettuasta kolmivuotiselta runonkeruumatkalta. Tätä ennen hän oli tehnyt runonkeruumatkoja 1890-luvulla myös Virossa, esim. Saarenmaalla. Ollessaan tutkijavierailulla Tarton yliopistossa hän oli aloittanut liettuankielen opintonsa. Henkilöhistoriateosten mukaan hän toimi Oulunkylän ruotsalaisen yhteiskoulun suomenkielen opettajana 1916–1918.

Professori Niemen vieraana ensimmäisen maailmansodan aikana (1916–18) oli liettualainen roomalaiskatolisen kirkon kaniikki¹ (myöhemmin itsenäisen Liettuan armeijan "kenttärovasti") Adolfas Sabaliauskas. Tämä oli myös kansanmusiikin tutkija ja avusti Niemeä Liettuassa runonkeruumatkoilla.

Patomäentien talossa Sabaliauskas oli majoitettuna yläkertaan, ja siellä syntyi hänen käännöksensä ensimmäinen liettuankielinen Kalevala. Se julkaistiin Liettuassa, Kaunasissa vuonna 1922. Sabaliauskas toimi myös tuolloin Helsingissä asuneen varsin suuren liettualaissiirtokunnan lapsia varten perustetun koulun johtajana.

”Lääkärintalon” aika vuodesta 1918 lähtien 1970-luvulle asti

Vuodesta 1918 alkaen 1970-luvun lopulle asti talo oli Oulunkylän lääkärin asunto- ja vastaanottotilana. Monet oulunkyläläiset muistavat yhä nousseensa jyrkkiä portaita toiseen kerrokseen odotushuoneeseen. Vastaanottohuone oli yläkerran kulmahuoneessa, joka oli aikalaisten kertomusten mukaan suuri ja valoisa ja kalustettu valkoisin huonekaluin. Huoneita lämmittivät kaakeliuunit, jotka ovat yhä talossa. Pihasta lähdettiin kiireellä potilaskäynneille, aiemmin hevosella ja myöhemmin aikoina autolla.

Vuodet 1918–1923, Helsingin pitäjän lääkärin koti ja vastaanotto

Vuosina 1918–1923 talon (Dammen 27) omistaja oli kunnanlääkäri John Lindroth (8.12.1920 Fastighetsregister). Vuoden 1920 kiinteistörekisterissä taloon on merkitty yksi huoneisto, asuinhuoneita kuusi ja muita huoneita yksi. Oulunkylän kyläneuvoston pöytäkirjojen mukaan jo vuosien ajan oli tähdätty siihen, että Oulunkylään saataisiin asumaan kunnanlääkäri. Pidettiin tärkeänä, että häneltä saisi apua tarvittaessa myös öiseen aikaan.

Oulunkylästä tuli oma kunta vuoden 1921 alusta. Samana vuonna ilmoitti Helsingin pitäjän kunnanlääkäri John Lindroth Oulunkylän ruotsinkielisessä lehdessä (Ugglebybladet), että hänellä oli vastaanotto klo 12–14 osoitteessa Dammen 27 i Äggelby. Kyseessä siis on nykyinen Patomäentie 3, jonka Lindroth kiinteistörekisterin mukaan omisti ja jossa hän asui. Sen että Patomäentie 3 ja Dammen 27 on sama rakennus, vahvistaa rakennuspiirustus Oulunkylän lääkärin asunnosta 1/100, jossa

¹ Kaniikki tai kanunki (lat. canonicus) on joko tuomiokirkon pappi tai tuomiokapitulin jäsen. Nimityksellä on alun perin tarkoitettu kirkonmiestä, joka asui tuomiokirkon alueella ja oli omistautunut noudattamaan kirkon säännöstöä eli kaanonaa.

jossa on merkintä: Oulunkylän lääkärin asunto 1/100, Patola 27 (Helsingin kaupungin vesilaitos 30.1.65, Helsingin kaupungin rakennusvirasto, talonrakennusosasto 2.1.57).

Vuodet 1923–1977, Oulunkylän kunnan- ja aluelääkärin talona

Kun Oulunkylän kunnanlääkärin virka perustettiin, hoiti John Lindroth sitä vuoden ajan kevästä 1922 eteenpäin, kunnes kunnanlääkäriksi tuli Einar Saraste vuonna 1923. Hän työskenteli Oulunkylän kunnanlääkärin virassa vuoteen 1944 asti. Nuoruudessaan Saraste oli työskennellyt mm. Pohjois-Kaspian öljy-yhtiön lääkärinä Dossorissa. Oulunkylän historiassa (Harmo 1987) on maininta, että toisen maailmansodan aikana hän antoi ensiapukoulutusta paikkakuntalaisille. Sarasteesta muistetaan, että hän omisti toisen Oulunkylän ensimmäisistä henkilöautoista. Hänen vaimonsa Thyra Saraste (o.s. Moliis) antoi talossa soittotunteja. Vuonna 1924 lääkäri Saraste anoi virkavapautta matkustaakseen Huippuvuorille, ja siltä ajalta on hänen julkaisunsa Kuvauksia Huippuvuorilta (1925). Vuonna 1944 Saraste siirtyi Uudenmaan lääninlääkäriksi.

Vuosina 1945–1977 talossa asui ja työskenteli Ernst Lindroos, aluksi kunnanlääkärinä vuoteen 1946 asti ja kuntaliitoksen jälkeen Oulunkylän kaupunginosan aluelääkärinä.

Vuosina 1956–1997 talo oli Helsingin kaupungin omistuksessa.

Peruskorjauksen kautta kohti uutta vuosisataa

Vuodesta 1997 Tammenterho on ollut sekä yksityisasuntonamme että yrityksemme toimitilana.

Kun ostimme talon Helsingin kaupungilta, se oli huonossa kunnossa. Ikkunoita oli rikottu ja luultavasti satunnaiset taloon murtautuneet yöpyjät olisivat jossain vaiheessa polttaneet sen poroksi. Vuonna 1999 aloitimme talossa vaativan peruskorjauksen. Tavoitteena on, että korjaus valmistuu vuoden 2010 aikana. Sen jälkeen tarkoituksemme on vuokrata tiloja mm. kokous- ja koulutusikäyttöön.

Koska kaikki perheenjäsenemme harrastavat aktiivisesti musiikkia, ohikulkijat saattavat toisinaan kuulla talomme avoimesta ikkunasta klassista pianomusiikkia, jatsia, rockia, argentiinalaista tangoa viulu-pianoduon esittämänä, tanssimusiikkia tai laulelmia eri puolilta maailmaa. Tulevaisuudessa voimme tarjota musiikkia myös talossamme järjestettävissä tilaisuuksissa.

Lähteitä:

Hälsovårdsnämndens i Åggelby berättelser för år 1915–1917.

Oulunkylän kiinteistörekisteri, Fastighetsregister 8.12.1920, Fastighetskort och lokallista nr 259.

Harmo, Maunu (xxx). Oulunkylä-Åggelby. Vihreä idylli.

Holmlund Britta (2004). På vandring genom byn. Svensk Förening i Åggelby r.f.

Professori Hannu Niemen (talon ensimmäisen omistajan A. R. Niemen pojanpoika) kertomus.

Niemi Hannu: Onnittelut Liettualle 90. itsenäisyyspäivän johdosta sekä Niemi Hannu: Lietuvos ir Suomijos draugija 1927–2000, julkaisussa Donelaitus, Donelaitus-seura – Liettuan ystävät ry, jäsenlehti 2/2008.

Niemi, Aukusti Robert (1869–1931), Biografiakeskus, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Oulunkylän kyläneuvoston (byanämnden) pöytäkirjat 1906–09.

Oulunkylän lääkärin asunto 1/100, Patola 27, Helsingin kaupungin vesilaitos 30.1.1965, Helsingin kaupungin rakennusvirasto, talonrakennusosasto 2.1.1957.

Protokoll fördd vid samhällsfullmäktiges i Åggelby ajournerade sammanträde den 28 november 1917 och den 18 december 1917.

Oulunkylän huvilayhdyskunnan pöytäkirjat 1905–1918.